

Tri dežeze, en svet

Občutenje treh celin

Marijan Lačen

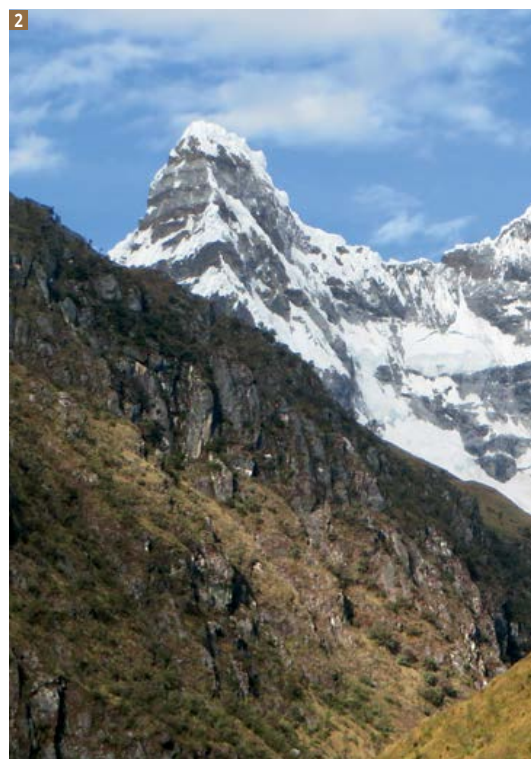
Želja po gorskih doživetjih me je v zadnjem času ponesla v tri dežeze. Hoji po hribih sem dodal še rafting in kolesarjenje v hribih. To so tri najbolj elementarne in pogoste oblike človeškega gibanja, pri katerih lahko napreduješ izključno s pomočjo lastnega telesa oz. sile svojih mišic. Tri dežeze, ki so si na hitro in po prvi oceni zelo različne. Malo bolj subtilen premislek pa človeka prepriča o nasprotnem.

Otroci

Nepal je predvsem v gorskem svetu budistična dežela. V njej živijo budisti, ki so budistično vzgojeni, budistično razmišljajo in budistično doživljajo. Mislim, da je za nama že enajst dni trekinga okoli Anapurn, veličastne verige himalajskih vršacev, ko se odločiva, da sva že dovolj daleč od civilizacije in lahko začneva podarjati, kar sva prinesla s seboj. Nič posebnega, a za njih pravo bogastvo, ki jih zadovolji, morda osreči za nekaj dni ali celo več. Kar nekajkrat sva bila nižje spodaj, kjer je nekoliko več civilizacije in s tem življenje lažje, v skušnjavi, da bi razdala te najine skromne zaklade (nekaj kilogramov žvečilnih gumijev, več kot sto kemičnih svinčnikov in nekaj rabljenih plišastih igrač). Njihove kot oglje črne, nekam otožne oči z izrazom nemoči in brezupa, ki so nas, bele sahibe nemo spremljale, so človeka vseskozi navdajale z občutjem in potrebo, da bi jim nekako pomagal. Nikakor se ni bilo moč izogniti neprijetnemu občutku krivde, da prideš med njih kot bogataš, kar po evropskih merilih zagotovo nisi, in jim jemlješ to njihovo čudovito deželo za svoje zadovoljstvo. A oni te lepote ne morejo niti ne znajo uživati. Njihova življenja so vse preveč vpeta v vsakodnevno borbo za skromno preživetje. To so otroci, ki jim je le malo ur na dan dano za igro, sproščenost in veselje. Večino časa so že od rane mladosti naprej vpeta v večkrat ne ravno lahka domača opravila ali pa prodajajo svoje delo drugje. Višje ko sva šla, težje

so bile njihove življenjske razmere in manj časa za sproščeno otroško življenje. Vedno bolj sem se zavedal, da je nemara to vzrok za njihove otožne poglede. Ko sva tam gori, krepko čez tri tisoč metrov visoko, izročila prva darila, so se pogledi razsvetlili, ročice so se skromno stegnile naprej in v pogledih sem začutil upanje in radost. Čisto nič drugače kot doma pri svojih otrocih, vnukih in drugih otrocih ob nivoletnem obdarovanju. Peru je katoliška dežela. V njej živijo katoličani, ki so katoliško vzgojeni, katoliško razmišljajo in katoliško doživljajo. Več ur, vsaj tri, že hodijo za mano. Na tako imenovani varni razdalji. Štirje so. Težko bi določil njihovo starost. Mogoče imajo sedem, osem let, več kot deset zanesljivo ne. Kar daleč so že od doma. Pri nas doma bi bila že prava panika. Tu je očitno ni in je ne bo. Saj so čisto mirni, če bi zaradi skrbi svojih staršev pričakovali kakšno hudo kritiko, zanesljivo ne bi bili tako mirni. Nekajkrat sem jih poskusil nagovoriti, a so se vedno umaknili za korak, dva ali se skrili za bližnje drevo ali skalo. Njihove zvedave oči me neprestano spremljajo. Vsakokrat ko se od daleč zagledam v njih, mi nekaj govorijo, na vsak način mi želijo nekaj povedati. Te oči inkovsko-španskih potomcev visoko na perujski andski planoti so tako zelo podobne in hkrati tako različne od tistih iz nepalskih višav. V njih je prav taka svetleča črnina, da človeka, ki se ogleda v njih, nekam zasanjajo. Vendar v njih ni tiste žalostne otožnosti, temveč izžarevajo živ,

radoveden pogled. Toda njihovo vedenje je v nasprotju z njim. Srmežljivo, zadržano, nekako bogaboječe. Tudi po tem, ko se usedem in iz nahrbtnika izvem skrite zaklade, ne planejo po njih, čeprav v njih zaslutim neprikrito željo, da bi najraje storili ravno to. Šele ko jim zelo nedvoumno pokažem in tudi poskušam v nekaj besedah španščine povedati, da je to za njih, se previdno stegnejo s tisto značilno krettno, prosim, pa mi daj. V njihovih očeh zažari tista tako zelo prepoznavna

3

s svečko, ki jim nagajivo visi iz nosa vse do ust. Očitno že zelo dolgo niso bili obrisani. Še bolj očitno to nikomur ni mar, ne njim ne njihovim staršem. Poskušam se vključiti v njihovo igro. Nič nimajo proti. Le gledajo me s svojimi širokimi očmi, tako zelo podobnimi tistim iz Nepala in Peruja. Nerodno nekaj časa skačem v tej igri z njimi. Z ničimer mi ne dajo vedeti, kakšen štor sem v primerjavi z njimi. Naenkrat začutim v svoji roki drobno ročico. Pogledam jo, ona pogleda mene. Dva živa oglja pet, šest let stare deklice. Milo in zaupljivo me gleda. Pogled, ki te prevzame in ga težko pozabiš. Čisto nagonsko, kot da bi se ji lahko z eno žvečilko oddolžil za ta prvobitni in iskreni pogled, se z roko stegnem v nahrbtnik in ven potegnem šop žvečilk. Želi jih vzeti. A je za hip prepozna. Cel trop otrok je v trenutku prekinil svojo igro in se zapodil proti meni in preden sem se zavedel, je bila roka prazna. Stopili so nekoliko nazaj in v poziciji "mi bi še" čakali na naslednje darilo. Moja prijateljica ni dobila ničesar. Obe očki sta se ji rahlo orosili in široko, očitajoče zrlji vame. O bog, koliko takšnih krivic je že doživela v svojem življenju, berem v njenem izrazu. Poiščem najlepšo plišasto igračo in najslajše bombone ter ji vse varno stisnem v roke. Samo še enkrat me nežno, mogoče hvaležno pogleda in kot prestrašena srna zbeži proti svoji hiši.

luč srečnega otroka, ki se mu je pravkar izpolnila trenutno njegova največja želja na tem svetu.

Maroko je islamska dežela. V njej živijo muslimani, ki so islamistično vzgojeni, islamistično razmišljajo in islamistično doživljajo. Berberska vas globoko v Visokem Atlasu Maroka je polna otrok. Velikih, majhnih in čisto majhnih. Po velikem prašnem vaškem dvorišču skačejo sem in tja. Očitno se gredo neko igro, katere bistva kljub daljšemu opazovanju ne uspem razvozlati. Eden je bolj skromno oblečen kot drugi. Vsi so kar simpatično zaprašeni, najmlajšim pa se prah veselo meša

1 Budistični tempelj v Nepalu

Foto: Marijan Lačen

2 V Cordillere Huayhuash

Foto: Marijan Lačen

3 Deček iz Cordillere Huayhuash

Foto: Marijan Lačen

4 Vsakdanjost v Cordillere Huayhuash

Foto: Marijan Lačen

4

Rafting

Bhote Koshi v Nepalju se burno krotoviči globoko spodaj pod nami. Njene penaste brzice vzbujajo strah in spoštovanje. Že od tu zgoraj, kako bo šele spodaj, ko bom v njih. Njena pot se začne daleč zgoraj na severu, v Tibetu, blizu najvišje gore na svetu, Mount Everesta (Sagarmatha po nepalsko). V milijonih let je presekala množico himalajskih vrhov in si svojo pot drzno začrtala od himalajskih vršacev do ravnin Katmanduja. Milijarde in milijarde kubikov vode je že preteklo skozi te globoke in temačne soteske, čez penete brzice in čez divje čeri. Ogromno rodovitnega materiala je prinesla na nepalska polja, brez katerega življenje doli na jugu ne bi bilo mogoče. Večkrat se v tej divji vodi znajdejo ljudje, ki nekako ne spadajo vanjo. Kadar se to zgodi po nesreči, pogosto izginejo za vedno in, resnici na ljubo, postanejo kar dobro gnojilo na poljih. V zadnjem času so tu kajakaši in raftarji, ki se hočejo soočiti s prvobitnostjo divje narave. Danes bomo raftarji tudi mi. Na startu se še enkrat ozrem od spodaj navzgor, pozneje za to ne bo več časa. Pogled drsi po navpičnih stenah navzgor, vse višje in višje. Steni ni in ni videti konca. Saj se pet tisoč metrov in več vertikalne ne more kar takoj končati. In zgoraj daleč, neskončno daleč, se bleščijo zasneženi vrhovi najvišjega in najmogočnejšega gorstva na svetu. Prvi prš vode, ki je nadvse osvežujoča, nam da vedeti, da ravno vroče ne bo, čeprav nam je že kar precej toplo. A ne

vem zakaj. Prha nas v hipu iz hribovske zasanjanosti prestavi v vodno realnost. Kaj bi dal, da bi bil zdaj zgoraj v hribih, ne pa na zibajočem se in divje poskakajočem raftu. Takoj na začetku so brzice najbolj divje. Začne se *rock'n'roll*, kot nekateri imenujejo rafting in njegovo svobodno gibanje na razpenjenih valovih. Poseben užitek, ki ga zlepa ne moreš opustiti, ko ga enkrat okusiš. Večurna pot navzdol, ki se vsakih nekaj deset metrov dramatično spremeni, nas popolnoma vsrka vase. Te trenutke živimo samo za reko in z reko Bhote Koshi. Vsaka misel na kaj drugega bi bila lahko kar usodno nepremišljena napaka. To popolno zlitje z deročo vodo je nekakšen krst prvobitnosti človeškega doživljanja in gibanja. Spodaj, ko se reka umiri, nas izpljune na breg kot nezaželen material. A naše doživetje je popolno.

Kolesarjenje

Precej kilometrov je že za nami. Makadamska cesta se vse bolj vijugasto in drznejše dviguje proti vrhovom Cordillere Negre v perujskih Andih. Čeprav sem že marsičesa navajen, me kar pošteno stiska v prsih. Nisem si čisto na jasnem zakaj. Morda zaradi tega, ker se naš kombi na vsaki *ridi*, in teh ni konca ne kraja, nevarno zaziblje čez rob ceste. Ker sedim spredaj, na vsakem ovinku dobro vidim vse globlje brezno pod seboj. Šoferjeva razlaga, da so to posebni kombiji, izdelani za takšne razmere in imajo precej zmanjšano osno razdaljo, nič ne

pomaga. Moj spomin preletavajo slike različnih avtomobilov, ki so v Andih ničkolikokrat končali svojo pot. Tudi dodatna razlaga šoferja, da se je to zgodilo le domačinom, ki res pretiravajo, nas, turiste, pa vozijo bolj previdno, ne zaleže veliko. Vožnja je za mene odločno prehitra! Ali pa me stiska zaradi tega, ker se bom čez čas kot *free rider* (za kar nisem izkušen) moral s kolesom spustiti po tej cesti navzdol. Ker lahko to pišem, je bila očitno vsa tista stiska brez podlage. Še nekaj *rid* in vožnjo končamo na enem izmed sedel Cordillere Negre, nekaj več kot tri tisoč tristo metrov visoko. Pred nami je okoli tisoč petsto metrov spusta. Ampak ne še. Prej se morajo oči in duša napasti pogledov na za mnoge najlepših gorah na svetu. Zaradi aklimatizacije za nadaljnje ture in seveda zaradi teh pogledov smo prišli sem. Cordillera Blanca (Bela veriga) upravičeno nosi to ime. Pred nami so v nebo kipeči drzni vršaci, okovani v večer belo-zelen led. Dosegajo višine od šest tisoč do skoraj sedem tisoč metrov. Mislim, da si noben slikar v svoji fantaziji ne bi upal narisati peivlačnejših oblik. Resničen pogled, ki jemlje dih in ga še ne bi nehal uživati. A treba je dol. Sprva z malo bojzani in z rokami preveč na zavorah. Počasi popuščajte zavore v meni in na kolesih. Vožnja postaja vse hitrejša in vse bolj sproščujoča. Ko zapeljem v predmestje Huaraza (največjega mesta med Blanco in Negro), mi je kar žal, da je vsega konec. Zdaj bi šele začel uživati. A tako je pač v življenju.

- 5** Visoki Atlas v Maroku, v ozadju najvišji vrh Jebel Toubkal, 4167 m Foto: Marijan Lačen
- 6** Iskrenost otroškega sveta, Maroko Foto: Marijan Lačen
- 7** Če so brezskrbni v svoji igri, so vsi otroci tega sveta srečni. Foto: Marijan Lačen

Treking

V soju čelnih svetilk nekaj po tretji uri zjutraj počasi zagrizemo v strmino nad taborom, ki nas je na višini nekaj manj kot tri tisoč metrov gostil zelo kratek čas noči. Naš cilj je okoli tisoč dvesto metrov nad nami. Jebel Toubkal – najvišji vrh Visokega Atlasa v Maroku. Za Kilimandžarom in Mount Kenijo je to tretje najvišje pogorje v Afriki. Že po dobri uri hoje, ko se svet postavi še bolj pokonci, bi skoraj morali nataktniti dereze, a so na srečo naši predhodniki vsekali kar dobre stope v strmem, ponoči trdem in poledenem snežišču. Kar hitro napredujemo. Pri tem seveda razmišljamo, kako raznolika je ta Afrika. Še včeraj smo se pekli na marakeški planoti pri več kot štiridesetih stopinjah, zdaj pa je temperatura krepko pod ničlo. Ravno ta hitra sprememba temperature in pa višina brez aklimatizacije sta glavni nevšečnosti vzpenjanja na ta vrh, ki sicer tehnično sploh ni zahteven. A ne prva ne druga nevšečnost nam ne predstavljata posebnih ovir. Kljub temu čas kar hitro teče in s prvimi jutranjimi žarki že stojimo na vršnem grebenu. Pred nami sta le še kakšni dve uri vzpona. Vršna kupola zažari v vzhajajočem soncu,

prav tako bližnji atlaški vrhovi. Njihova temna stara kamenina, ožarjena v oranžno-rdeči barvi, daje čuden pridih skrivnosti. Zato lahko razumemo, zakaj so bile za Berbere te gore svete in niso nikoli poskušali stopiti na njihovo teme. Z vsakim korakom navzgor se čarobna barva spreminja iz nianse v nianso in končno izgine. Zamenja jo prava op-art umetnost. Črna kamenina, delno prekrita z belimi zaplatami snega. Še nekaj korakov, še nekaj prijemov za mrzle temne skale in rahlo zadihani zaradi redkega zraka stojimo na vrhu Toubkala. Vse dol proti jugu do Kilimandžara in proti severu do Mont Blanca ni ničesar višjega nad nami. Prijeten občutek, ko se človek zazre v doline, ki jih jutranje sonce še ni čisto prebudilo, preplavi naše doživljanje in nagradi ter osmisli naše početje. S tem se mi znova, kot že tolikokrat, potrdi upravičenost osvajanja tega nekoristnega sveta.

En svet

Gore teh dežel se razlikujejo po sestavi, prostranosti, višini, poraslosti in plodnosti ter poledenosti. To so objektivne danosti, za človeka pa je pomembno subjektivno dožemanje gora. Le-to je odvisno od trenutnega razpoloženja in stanja posameznika. Zato lahko različne gore dojame enako ali enake gore različno. Vse to človeku daje (ali pa ne) bogata doživetja in različne preizkušnje. V teh treh deželah živijo otroci, ki so si zaradi svojih življenjskih razmer

in različnih izkušenj zelo različni. Njihove življenjske poti so zelo različne. Zaznamovala jih je različna vzgoja. Zato so Nepalci, budisti, stoični in sočutni; Perujci, katoličani, bogaboječi in vdani; Maročani, muslimani, fanatični in pripadajoči skupnosti. Kljub temu so predvsem ljudje v svoji prvobitnosti. Elementarne človeške potrebe so praviloma močnejše kot različne vzgoje in različne razmere. In te so enake pri vseh. Vsi se veselijo ali žalostijo zaradi podobnih stvari, vsi želijo ljubiti in biti ljubljene, vsi imajo potrebo po varnosti in sprejetosti, vsi živijo ali umirajo zaradi podobnih vzrokov. Več nam je skupnega kakor različnega.

Tri različne religije so zaznamovale tri različne kulture, običaje in življenjske sloge. Le-ti jih postavljajo navidezno in v vsakdanjih situacijah daleč vsaksebi. Zaradi njih v svetu vladajo nespravljivost, sovraštvo in vojne. Pri tem pa vse tri pridigajo popolnoma enako: spoštovati in ljubiti bližnjega, vsakomur storiti le to, kar želiš, da bi drugi storil tebi. V svojem bistvu so si torej enake. Le prepoznati je treba to bistvo, odmisli različnost in dati prednost enakosti ter jo začeti živeti. Ta enakost se zrcali v človeški etiki, ki mora prevladati nad različnostjo religij. Vse tri dežele živijo na enem svetu, vsi otroci imajo enake potrebe, vsem so nam dane enake gore, vse tri religije izpričujejo enako resnico. En je ta naš svet in moramo ga živeti enako pošteno, spravno in ljubeče. ●